

HOLLANDSE WATERLINIES

UNESCO WERELDERFGOED



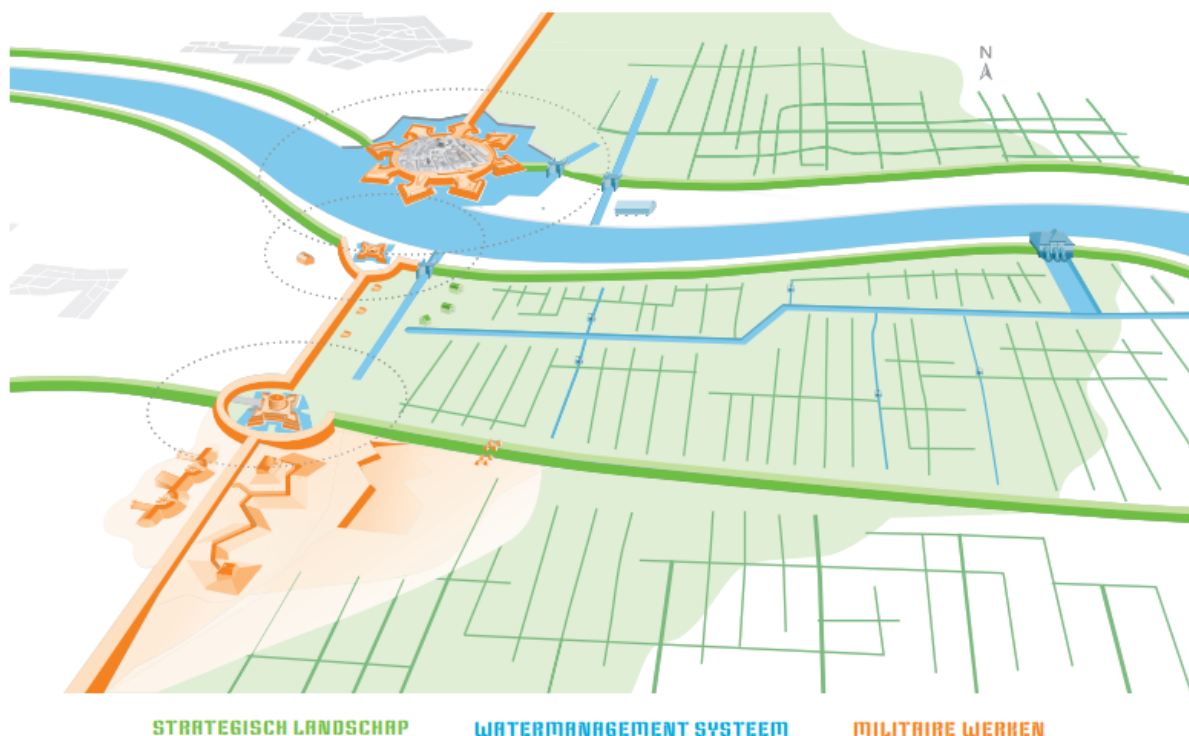
Ontdek de Hollandse Waterlinies

Ver weg van de drukte, middenin het Hollandse waterlandschap, diep verscholen in de natuur duiken ze plots voor je op als je een polderweggetje inslaat: de forten van de Hollandse Waterlinies. Robuuste locaties in een lint tussen Edam en de Biesbosch, verbonden door wandel-, fiets- en vaarroutes die een gemeenschappelijk verleden hebben. Natuur, cultuur en geschiedenis, voor iedereen nabij. Met elkaar vertellen ze je een oer-Hollands verhaal over verdediging met water als bondgenoot. Een verhaal dat goed bewaard is gebleven en dat je steeds weer op een eigen manier kunt ontdekken en beleven.

Twée unieke historische linies

UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies bestaat uit de historische linies de Stelling van Amsterdam en de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Sinds juli 2021 zijn ze samen UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De Stelling van Amsterdam had die status al sinds 1996.

Alleen bijzonder erfgoed dat uniek en onvervangbaar is in de wereld kan de status UNESCO Werelderfgoed krijgen. UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies staat nu in het rijtje met de Chinese Muur, Taj Mahal en de Piramides van Gizeh.



Landschap met een verhaal

Het **landschap** van de Hollandse Waterlinies is een bijzonder verhaal dat je pas kan lezen als je het weet. De openheid en leegte is alles behalve toevallig. Hier bevinden zich onzichtbare verboden kringen, inundatievlaktes en de hoofdverdedigingslijn die de grens aangeeft tussen de veilige en de onveilige zijde.

Lange tijd mocht het gebied dat onder water kon worden gezet niet worden bebouwd. Daardoor ontstond een open landschap waar de natuur haar gang kon gaan. In de groene zone langs de forten kun je dat linielandschap met een grote diversiteit aan kenmerken volop ervaren.

Water als bondgenoot

Water was het geheime wapen. Sluizen werden opengezet, dammen gesloten. Via een uniek systeem van sluizen, dijken en kanalen werden brede stroken land tot kniediep onder water gezet: inundatie. Te diep voor man en paard, te ondiep voor boten. Water was de stille verdediging die niemand aan zag komen. Het spannende samenspel van techniek, vernuft en water schrok de vijand af. Er was geen doorkomen aan. Zo werd water een bondgenoot.

Het onder water zetten heeft zijn functie verloren als bondgenoot bij de verdediging tegen de vijand uit het oosten. Wel is er een nieuwe vijand die klimaatverandering heet. Steeds vaker heeft Nederland te maken met extreem weer: we moeten de klappen opvangen van droogte en hoosbuien. De Hollandse Waterlinies kunnen daarbij een rol spelen. Door het inzetten van het watersysteem kan in tijden van droogte het oppervlaktewater van akkers en weidegronden op peil gehouden worden. De grote open inundatievelden kunnen in tijden van veel neerslag dienen als waterbekken om het overtollige water op te vangen.

Sterk front

De **forten, groepsschuilplaatsen, kazematten en batterijen** zijn nog steeds zichtbaar en daardoor het meest bekende onderdeel van de Hollandse Waterlinies. Op de kwetsbare plekken die niet onder water gezet konden worden zijn forten gebouwd. Sterke gebouwen; letterlijk en figuurlijk goed verscholen in het landschap om de vijand de weg te kunnen versperreren. Gebakken in steen en beton vormen ze met elkaar een sterk front.

Jarenlang waren ze verlaten, vergeten en overwoekerd. Vandaag de dag zijn het plekken waar verhalen keer op keer worden verteld. Ze hebben een nieuwe functie gekregen. Bezoekers kunnen er genieten van natuur, kunst, cultuur, eten en drinken.

HOLLANDSE WATERLINIES

UNESCO WERELDERFGOED



Historie

Vanaf 1815 tot 1940 bouwde Nederland aan de Hollandse Waterlinies. Bestaande strategische plekken werden ingelijfd, daar horen ook de twee middeleeuwse kastelen bij en de zes vestingsteden van rond de 16^e en 17^e eeuw.

Samen is het een ensemble van verdedigingswerken die met elkaar een lint van 200 kilometer vormen, met bijna honderd forten, twee kastelen en zes vestingsteden. Verbonden door ruim duizend militaire en waterbouwkundige objecten: inundatiekanalen, sluisen, dijken en kaden, forten en andere militaire bouwwerken.

Vanaf het moment van aanleg werden er voortdurend modernisering doorgevoerd die gelijk opliepen met de ontwikkelingen in de oorlogstechniek, bouwkunde en waterbeheersing. De inundatie gebieden konden hierdoor sneller en met grotere precisie volstromen.

In 1885, kort na de start van de bouw van de Stelling van Amsterdam, werd de verwoestende brisantgranaat uitgevonden. Baksteen als belangrijkste bouw materiaal van het fort was niet meer afdoende. Er was beton nodig. Daarom zijn op een na alle forten in de Stelling van Amsterdam in beton gebouwd. Deze vroege toepassing van ongewapend beton maakt de forten van grote waarde in de Europese architectuur geschiedenis. Ze laten de overgang zien van bakstenen forten naar staal- en betonconstructies.

Al meer dan twee eeuwen is de Hollandse Waterlinies een voorbeeld van Nederlands vernuft op het gebied van watermanagement, militaire architectuur en landschapsplanning.

Nieuwe toekomst

De transformatie van een militaire verdedigingslinie naar het hedendaagse mozaïek met allerlei nieuwe gebruiksvormen heeft een nieuwe toekomst gegeven aan de forten en het landschap. Heel anders dan de bedenkers van weleer ooit hadden kunnen voorzien, draagt de linie als zone van rust, ontspanning en onthaasting nog steeds bij aan ons welzijn. Wat blijft is de eeuwigheidswaarde van een even briljant als voordehand liggend idee.